

คำวินิจฉัยของ นายมงคล ธรรมัน ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๕๑-๕๒/๒๕๕๒

วันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๒

เรื่อง ประธานรัฐสภาส่งความเห็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพื่อขอให้วินิจฉัยคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา

ประธานรัฐสภามีหนังสือลงวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๕๒ และวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๕๒ ว่า นายประยุทธ์ ศิริพานิชย์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกับคณะ จำนวน ๕๕ คน และนายเด่น โต๊ะมีนา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกับคณะ จำนวน ๑๐๓ คน ได้เข้าชื่อเสนอความเห็นเพื่อส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย รวม ๒ คำร้อง สรุปใจความว่า คำวินิจฉัยของคณะกรรมการการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๕๒ ที่กำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดปัจจุบันสามารถสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาได้ แต่ต้องพ้นจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง และต้องไม่เป็นสมาชิกพรรคการเมืองตามมาตรา ๑๒๖ (๑) (๒) ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๕ วรรคสี่ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามมาตรา ๒๖๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

คณะกรรมการการเลือกตั้งชี้แจงว่า ได้มีการประชุมเรื่องคุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาครั้งแรก ซึ่งจะเกิดขึ้นระหว่างวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๕๓ ถึงวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๓ ในการประชุมครั้งที่ ๔๕/๒๕๕๒ (๑๘๓) เมื่อวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๕๒ และมีมติเป็นเอกฉันท์ว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดปัจจุบันสามารถสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา แต่จะต้องพ้นจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง และต้องไม่เป็นสมาชิกพรรคการเมือง ตามมาตรา ๑๒๖ (๑) (๒) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เพราะบทเฉพาะกาล มาตรา ๓๑๕ วรรคสี่ บัญญัติยกเว้นคุณสมบัติตามมาตราดังกล่าว ให้เฉพาะสมาชิกวุฒิสภาเท่านั้น ไม่รวมถึงสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วย

ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้รวมพิจารณาวินิจฉัยทั้ง ๒ คำร้อง เป็นเรื่องเดียวกัน

พิเคราะห์แล้ว มีประเด็นวินิจฉัยเบื้องต้นว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยเรื่องนี้หรือไม่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๖ บัญญัติว่า

“ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญ ให้องค์กรนั้นหรือประธานรัฐสภา เสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย”

เห็นว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๔ วรรคหนึ่ง เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งมีมติเมื่อวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๕๒ ว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดปัจจุบันมีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาได้ แต่ต้องพ้นจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่น้อยกว่าหนึ่งปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง คณะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๕๕ คน และจำนวน ๑๐๓ คน เห็นว่า มติดังกล่าวซึ่งออกตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๕ วรรคสี่ จึงทำความเห็นต่อประธานรัฐสภา และประธานรัฐสภาได้เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยแล้ว กรณีจึงเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยเรื่องนี้ได้

ประเด็นวินิจฉัยต่อไปว่า มติของคณะกรรมการการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๕๒ ที่กำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดปัจจุบันมีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาได้ แต่ต้องไม่เป็นสมาชิกพรรคการเมืองและต้องพ้นจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๖ (๑) และ (๒) ขอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือไม่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

มาตรา ๑๒๖ บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา

- (๑) เป็นสมาชิกหรือผู้ดำรงตำแหน่งอื่นของพรรคการเมือง
- (๒) เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและพ้นจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแล้วยังไม่เกินหนึ่งปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง
- (๓) เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ในอายุของวุฒิสภาคราวก่อนการสมัครรับเลือกตั้ง
- (๔) เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา ๑๐๕ (๑) (๒) (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) (๙) (๑๐) (๑๑) (๑๒) (๑๓) หรือ (๑๔)

มาตรา ๓๑๕ นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ให้สภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๖) พุทธศักราช ๒๕๓๕ ทำหน้าที่สภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญนี้จนถึงวันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๓๒๔ และให้วุฒิสภาตาม

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๖) พุทธศักราช ๒๕๓๕ ทำหน้าที่วุฒิสภาดำเนินการตามรัฐธรรมนูญนี้ จนถึงวันที่ครบสี่ปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภาดำเนินการตามวรรคห้า (๑) หรือวันเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาดำเนินการตามวรรคห้า (๒) แล้วแต่กรณี

ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ คงเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้อยู่ต่อไปจนครบอายุของสภาผู้แทนราษฎร หรือเมื่อมีการยุบสภา หรือเมื่อสมาชิกภาพสิ้นสุดลงตามมาตรา ๓๒๓ แล้วแต่กรณี ในกรณีที่ตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่างลงไม่ว่าด้วยเหตุใดๆ ให้สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเท่าที่มีอยู่

ให้สมาชิกวุฒิสภาซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ คงเป็นสมาชิกวุฒิสภาดำเนินการตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้จนกว่าสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาจะสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๖) พุทธศักราช ๒๕๓๕ หรือสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงตามมาตรา ๓๒๓ แล้วแต่กรณี ในกรณีที่ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาว่างลงไม่ว่าด้วยเหตุใดๆ ให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภาเท่าที่มีอยู่

มิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๐๗ (๓) มาตรา ๑๑๘ (๓) มาตรา ๑๒๑ มาตรา ๑๒๕ (๒) และ (๓) มาตรา ๑๒๖ (๒) และ (๓) มาตรา ๑๒๗ มาตรา ๑๓๐ และมาตรา ๑๓๔ มาใช้บังคับกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามวรรคสองและสมาชิกวุฒิสภาดำเนินการตามวรรคสาม

ฯลฯ

เห็นว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดปัจจุบัน ได้รับเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๓๕ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้าย โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับที่ ๖) พุทธศักราช ๒๕๓๕ และดำรงตำแหน่งยังไม่ครบวาระตามที่รัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวได้บัญญัติไว้ เมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ประกาศใช้บังคับเมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๐ ได้มีบทเฉพาะกาล มาตรา ๓๑๕ บัญญัติให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรดังกล่าวให้ทำหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต่อไปจนครบอายุสภาผู้แทนราษฎร หรือเมื่อมีการยุบสภา หรือเมื่อสมาชิกภาพสิ้นสุดลงตามมาตรา ๓๒๓ แล้วแต่กรณี และมาตรา ๓๑๕ วรรคสี่ บัญญัติมิให้นำมาตรา ๑๐๗ (๓) มาตรา ๑๑๘ (๓) มาตรา ๑๒๑ มาตรา ๑๒๕ (๒) และ (๓) มาตรา ๑๒๖ (๒) และ (๓) มาตรา ๑๒๗ มาตรา ๑๓๐ และมาตรา ๑๓๔ มาใช้บังคับ

กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ดังนั้น จึงต้องพิจารณาว่า บทเฉพาะกาล มาตรา ๓๑๕ ของรัฐธรรมนูญมีความหมายว่าอย่างไร เห็นว่า บทเฉพาะกาล คือ บทบัญญัติของ กฎหมายที่ปรากฏในส่วนท้ายของกฎหมายแต่ละฉบับ บทเฉพาะกาลจำเป็นต้องมีเพื่อเป็นการรองรับ มิให้การดำเนินการหรือผลบังคับของกฎหมายขาดตอนไร้สภาพบังคับ อันจะก่อให้เกิดความเสียหาย ต่อฝ่ายผู้ได้รับสิทธิและประโยชน์ตามกฎหมายเดิม และต่อฝ่ายพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่รักษาการตาม กฎหมาย หากในกรณีที่มีการจัดตั้งองค์กรขึ้นมาใหม่ บทเฉพาะกาลก็จะกำหนดหน้าที่องค์กรชั่วคราว เพื่อปฏิบัติหน้าที่ในวาระแรกเริ่ม เพื่อให้สามารถดำเนินการขององค์กรใหม่ได้ บทเฉพาะกาลจึงมี ผลชั่วคราว บังคับใช้ได้แค่ระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น เมื่อถึงเวลาที่กำหนดไว้แล้ว หรือเมื่อดำเนินการตามที่ กำหนดเสร็จแล้ว บทเฉพาะกาลก็จะสิ้นสภาพบังคับลงทันที

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยหลายฉบับมีบทเฉพาะกาลบัญญัติไว้ส่วนสุดท้ายเช่นกัน มีข้อสังเกตว่ารัฐธรรมนูญที่ได้มาจากการปฏิวัติ รัฐประหาร หรือยึดอำนาจจะไม่มีบทเฉพาะกาล ส่วนรัฐธรรมนูญที่ได้มาตามปกติจะมีบทเฉพาะกาลแทบทุกฉบับ เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๗ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๑ และรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ ล้วนมีบทเฉพาะกาลทุกฉบับ เช่นเดียวกับรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน รัฐธรรมนูญฉบับนี้เกิดจาก กระแสผลักดันของนักวิชาการ นักการเมือง และประชาชนที่ต้องการให้มีการปฏิรูปการเมือง มีวัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนมากขึ้น ปรับปรุงโครงสร้างการเมืองให้มีเสถียรภาพ และประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยตั้งองค์กรต่าง ๆ ขึ้นมาใหม่ เช่น ศาลรัฐธรรมนูญ คณะกรรมการการเลือกตั้ง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา คณะกรรมการ สิทธิมนุษยชน และศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เป็นต้น นอกจากนี้ มีการเปลี่ยนแปลงหลักการใหม่เกี่ยวกับวุฒิสภา เช่น วุฒิสภามีสมาชิกจำนวน ๒๐๐ คน สมาชิกวุฒิสภา ต้องสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ให้สมาชิกวุฒิสภามาจากการเลือกตั้ง แต่ห้าม สมาชิกวุฒิสภาเป็นสมาชิกหรือดำรงตำแหน่งของพรรคการเมือง ซึ่งคุณสมบัติข้อหลังนี้แตกต่างจากสมาชิก สภาผู้แทนราษฎร จึงได้มีบทบัญญัติวิธีการจัดตั้งองค์กรและมาตรการใหม่ต่าง ๆ ไว้ในบทเฉพาะกาล

รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มีบทเฉพาะกาลตั้งแต่มาตรา ๓๑๔ ถึงมาตรา ๓๓๖ รวม ๒๓ มาตรา การตีความบทเฉพาะกาล ของรัฐธรรมนูญต้องคำนึงถึงหลักการคือ

๑. ต้องตีความโดยเคร่งครัด เพราะบทเฉพาะกาลเป็นบทยกเว้นจากบททั่วไปที่บัญญัติให้รัฐธรรมนูญมีผลใช้บังคับทันทีที่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ และ

๒. ต้องปฏิบัติตามบทเฉพาะกาลอย่างเคร่งครัด เพราะรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ

ความสำคัญของบทเฉพาะกาลเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศสฉบับปี ค.ศ. ๑๕๕๘ (Constitution de la République Française du ๔ Octobre ๑๕๕๘) ก่อนหน้านั้นประเทศฝรั่งเศสประสบปัญหาวิกฤติทางเศรษฐกิจและการเมือง ประเทศฝรั่งเศสได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวเป็นเครื่องมือในการปฏิรูปการเมือง รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศสฉบับปี ค.ศ. ๑๕๕๘ มีบทบัญญัติรวม ๘๕ มาตรา และมีบทเฉพาะกาล ๓ มาตราเท่านั้น แต่การใช้บทเฉพาะกาลอย่างฉลาดและถูกต้อง ทำให้ประเทศฝรั่งเศสได้รับผลสำเร็จในการปฏิรูปการเมืองตามที่ต้องการ และเมื่อหมดความจำเป็นก็ได้ยกเลิกบทเฉพาะกาลในหมวด ๑๗ โดยรัฐธรรมนูญฉบับแก้ไขเพิ่มเติมลงวันที่ ๔ สิงหาคม ค.ศ. ๑๕๕๕ รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันของประเทศไทยมีจุดมุ่งหมายเพื่อปฏิรูปการเมืองเช่นเดียวกับรัฐธรรมนูญของประเทศฝรั่งเศสซึ่งใช้ก่อนประเทศไทยเกือบ ๔๐ ปี ดังนั้น บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญฉบับเป็นบทบัญญัติที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เท่ากับตัวรัฐธรรมนูญ การตีความบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญ ต้องศึกษาอย่างละเอียดถึงแนวความคิด เนื้อหา จุดมุ่งหมาย และวิธีการของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ทั้งฉบับ และต้องตีความเพื่อให้รัฐธรรมนูญมีผลใช้บังคับอย่างจริงจัง หากตีความโดยยึดถ้อยคำตัวอักษรอย่างเดียวแล้วการใช้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันเพื่อแนวทางเจตนารมณ์ปฏิรูปการเมืองอาจมีอุปสรรค และไม่ประสบผลสำเร็จตามที่ต้องการก็ได้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๑๕ วรรคสี่ บัญญัติยกเว้นมิให้นำบทบัญญัติมาตราต่างๆ มาใช้กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาทันที คือ มาตรา ๑๐๗ (๓) เรื่องสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า เว้นแต่เคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา มาตรา ๑๑๘ (๓) เรื่องสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงเมื่อได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี มาตรา ๑๒๑ เรื่องวุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกซึ่งราษฎรเลือกตั้งจำนวนสองร้อยคน มาตรา ๑๒๕ (๒) และ (๓) เรื่องคุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาต้องมีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง และสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า มาตรา ๑๒๖ (๒) และ (๓) เรื่องบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้าม

มิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา คือเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและพ้นจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแล้วยังไม่เกินหนึ่งปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง และเป็นหรือเคยเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ในอายุของวุฒิสภาคราวก่อนการสมัครรับเลือกตั้ง เป็นต้น

ประเด็นปัญหาว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดปัจจุบันมีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาได้หรือไม่ เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๖ (๑) ที่บัญญัติให้ผู้เป็นสมาชิกหรือผู้ดำรงตำแหน่งอื่นของพรรคการเมืองเป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา ไม่อยู่ในข้อยกเว้นตามมาตรา ๓๑๕ วรรคสี่ จึงแสดงว่ามาตรา ๑๒๖ (๑) ใช้บังคับตั้งแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันคือวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๐ เป็นต้นมา มีผลให้สมาชิกวุฒิสภาชุดปัจจุบันเป็นสมาชิกพรรคการเมืองหรือดำรงตำแหน่งทางการเมืองไม่ได้ ส่วนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องสังกัดพรรคการเมืองตามรัฐธรรมนูญฉบับก่อนและรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ดังนั้น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดปัจจุบันจึงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาไม่ได้ เพราะต้องลาออกจากพรรคการเมือง และเมื่อลาออกจากพรรคการเมืองแล้วเป็นเหตุให้ขาดจากสมาชิกภาพของการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดปัจจุบันจึงต้องพ้นจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแล้วเกินหนึ่งปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง จึงจะสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา ๑๒๖ (๒) ได้ เหตุผลประกอบอีกข้อหนึ่งคือ บทบัญญัติของมาตรา ๓๑๕ วรรคสี่ ที่ยกเว้นมิให้นำมาตรา ๑๒๖ (๒) มาใช้บังคับแก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดปัจจุบันนั้น เป็นการใช้บังคับแก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดปัจจุบันเพื่อดำรงตำแหน่งต่อจากรัฐธรรมนูญฉบับก่อนเท่านั้น เมื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรลาออกแล้ว บทบัญญัติของมาตรา ๓๑๕ วรรคสี่ ก็สิ้นผลไปด้วย นอกจากนี้ หากจะให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดปัจจุบันได้รับการยกเว้นมาตรา ๑๒๖ (๒) แล้ว จะทำให้มาตรา ๓๑๕ วรรคสี่ มีผลใช้บังคับต่อไปอีกนานถึง ๖ ปี เท่ากับอายุของสมาชิกวุฒิสภาชุดหน้า จึงยากที่จะหาเหตุผลรองรับสนับสนุนได้ ดังนั้นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดปัจจุบันจะสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาครั้งแรก ซึ่งจะเกิดขึ้นระหว่างวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๕๓ ถึงวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๓ ได้ ต้องมีคุณสมบัติตามมาตรา ๑๒๕ (๑) (๒) (๓) และ (๔) และไม่เป็นบุคคลต้องห้ามตามมาตรา ๑๒๖ (๑) (๒) (๓) และ (๔) ด้วย ข้ออ้างว่ามาตรา ๑๒๖ (๒) ยังไม่ใช้บังคับตามบทเฉพาะกาล มาตรา ๓๑๕ วรรคสี่ ไม่ถูกต้องต่อเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ที่ประสงค์ให้วุฒิสภาเป็นสภาที่เป็นกลาง ปลอดจากการเมือง โดยสมาชิกวุฒิสภาไม่ยุ่งเกี่ยวกับพรรคการเมือง และพรรคการเมืองไม่มีอิทธิพลครอบงำสมาชิกวุฒิสภา

อาศัยเหตุดังกล่าวมา จึงวินิจฉัยว่ามติของคณะกรรมการการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๕๒ ที่กำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดปัจจุบันมีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาได้ แต่ต้องไม่เป็นสมาชิกพรรคการเมือง และต้องพ้นจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแล้วไม่น้อยกว่า หนึ่งปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๖ (๑) และ (๒) ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ แล้ว

นายมงคล สระแก้ว
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ